

Doğu Karadeniz Ahşap Camilerinde Restorasyon Dernekpazarı Taşçılar Köyü Cami ve Medresesi Örneği

Özet

Doğu Karadeniz Bölgesinde iklim, bitki örtüsü, yakın çevrede bulunan malzeme ve yapım tekniklerinin biçimlendirildiği vernaküler mimaride gerek konutlarda gerekse ibadet ya da eğitim yapılarında ahşap yapı geleneğinin çok güzel örneklerini görmek mümkündür. Yerlerini birer birer betonarme camilere bırakan, ya da kaderlerine terk edilen bu yöresel ahşap cami ve yakınındaki binaların sayıları gittikçe azalmaktadır. Bu bağlamda kalan eserlerin belgelenerek literatüre kazandırılması, doğru koruma ve restorasyon uygulamalarıyla eserlerin hem malzeme, hem teknik hem de mimari özellikleri bağlamında yaşatılarak gelecek kuşaklara aktarılması önemlidir.

Bu sebeple makalede Doğu Karadeniz Bölgesinin kırsal mimarisinde önemli yeri olan ahşap cami ve medreselerden Dernekpazarı Taşçılar Köyü Cami ve Medresesinin mimari ve süsleme özelliklerinin tanıtılması ve bu eserlerin restorasyonunda kullanılan teknik ve detayların tartışılarak bundan sonraki uygulamalarda daha doğru tekniklerin geliştirilmesine zemin hazırlanması amaçlanmaktadır..

Çalışma genel olarak üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Trabzon ili, Dernekpazarı ilçesi, Taşçılar Köyü Cami ve Medresesi mimari ve süsleme özellikleri bakımından tanıtılmakta, ikinci bölümde ise cami ve medresenin restorasyonu kapsamında gerçekleştirilen imalatlar restorasyon teknikleri açısından sınıflandırılarak açıklanmaktadır. Son bölümde ise restorasyon kapsamında yapılan uygulamaların restorasyon teknikleri bağlamında değerlendirmesi yapılarak sonuçlar ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Restorasyon, Restorasyon Teknikleri,Ahşap Cami,Dernekpazarı Taşçılar Köyü Cami ve Medresesi,

Giriş

Doğu Karadeniz Bölgesinin halk mimarisinde konutların yanı sıra ahşap camiler, medreseler de kendine özgü mimari tarz, malzeme, yapım tekniği ve süsleme özellikleriyle önemli yer tutarlar. Bölgede medreselerin bazen Taşçılar köyünde olduğu gibi cami yakınında ayrı bir bina olarak inşa edildiğini, bazen de cami yapısı içinde yer aldığını görürüz.

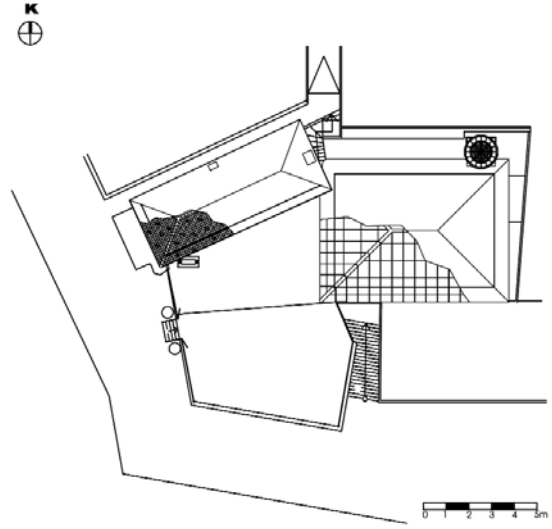
Doğu Karadeniz Bölgesinde iklim, bitki örtüsü, yakın çevrede bulunan malzeme olanaklarının ve yapım tekniklerinin biçimlendirildiği vernaküler mimaride gerek konutlarda gerekse ibadet ya da eğitim yapılarında ahşap yapı geleneğinin çok güzel örneklerini görmek mümkündür.

Yerlerini birer birer betonarme camilere bırakan, ya da kaderlerine terk edilen bu yöresel ahşap cami ve yakınındaki binaların sayıları gittikçe azalmaktadır. Bölgenin tarihi, kültürel, mimari mirasının çok önemli öğelerinden olan bu yapıların yaşatılarak geleceğe iletilmesi kültürel süreklilik bağlamında da büyük önem taşımaktadır.

Bu makalede Trabzon ili, Dernekpazarı ilçesi, Taşçılar Köyü Cami ve Medresesinin genel olarak mimari ve süsleme özelliklerine değinildikten sonra bu yapıların restorasyonu sırasında gerçekleştirilen imalatların restorasyon teknikleri bağlamında değerlendirmesi yapılacaktır.

TAŞÇILAR KÖYÜ CAMİİ VE MEDRESESİ CAMİ

Taşçılar cami Trabzon'un, Dernekpazarı ilçesinde, düzlük bir alanda yer alır. Cami, kuzey batı köşesindeki medrese binası ve güneyindeki hazire ile bulunduğu alanı kuzey ve doğudan çevreler (Şekil1).

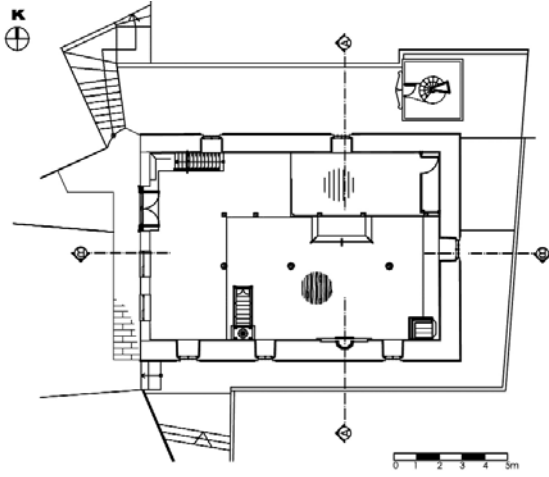

Şekil 1. Vaziyet planı

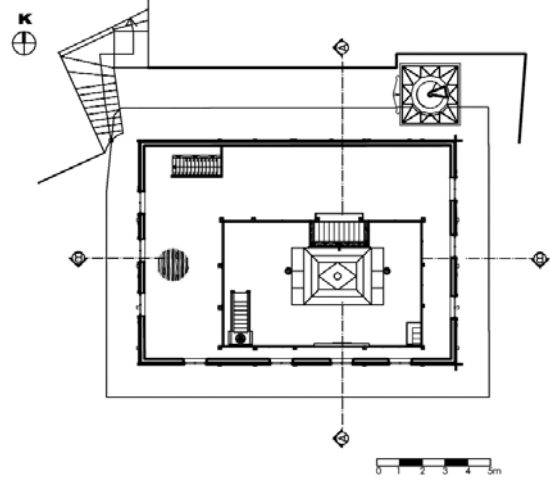
Plan Özellikleri: Cami, 9,90m x 14,00m boyutlarında, doğu-batı doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlıdır. Caminin son cemaat mahalli yoktur. Cami girişi batı cephesinde olup kapının sağında yer alan kitabesinde (Resim 1) H1219 (M1804) tarihi yer almaktadır. Kim tarafından yaptırıldığı ya da ustasının kim olduğuna bilinmemektedir. Caminin kuzeydoğu köşesinde orijinal minaresi bulunmaktadır.

Resim 1: Kitabe

Şekil 2: Zemin Kat Planı

Mahfil Kat Planı

Dikdörtgen planlı camide mahfil “L” şeklinde olup kuzey ve batı cephelerine yaslanmıştır. Mahfil altta dairesel kesitli altı ahşap sütun ile taşınmaktadır. Üstte mahfil katında da 14 ahşap sütun yer almaktadır. Sütunların kaide ve başlık kısımları el oymaları ile süslüdür (Resim 2). Kuzey cephede iç mekâna çıkıntı yapan ve döşemesi bir basamak yükseltilmiş müezzin mahfili bulunur. Müezzin mahfili yedi yatay banta ayrılmış ve bu bantlar balıksırtı motifi ile işlenmiştir. Harimi örten tavan

düz ahşap tavan olup iki ahşap sütun ile desteklenmektedir. Ortada oymalı tavan göbeği bulunmaktadır.

Cami yöredeki diğer camilerde olduğu gibi geniş saçaklı, dört yüzeyle kırma çatı ile örtülmüştür Vakıflar Genel Müdürlüğünce 2006 yılında yaptırılan onarım sırasında çatıdaki kurşun kaplama değiştirilerek Klasik tip renkli kiremit ile kaplanmıştır.

Resim 2: İç mekân

Yapım Tekniği: Cami temeli ve mahfil hizasına kadar duvarlar taşıyıcı özellikte olup, kalınlığı 85-88 cm'dir. Duvarlar kesme taştan yapılmıştır. Mahfil katı beden duvarlarındaki ahşap kaplamalar üst boğaz geçme tekniği ile yapılmıştır (Resim 3). Harim kısmındaki orijinal döşeme ahşap kirişli döşeme iken onarımda grobeton üzerine ahşap kadronlu döşeme yapılmıştır. Mahfil katı döşemesi de ahşap kirişli döşemedir.

Resim 3: Boğaz geçme ahşap duvarlar

Cephe Özellikleri: Cami duvarları mahfil katı hizasına kadar kesme taş, mahfil katı ahşaptır. Giriş cephesinde (batı cephesi) taş duvarın bitip ahşabın başladığı sınırdaki iki kademeli taş korniş ve onun üzerinde ahşap hatıllar görülür. Bu ahşap hatılardan en alttakinde ahşap oyma, yatay ve düşey oval motifler vardır. Ayrıca giriş kapısının sağ üst köşesindeki dikme de ortada balıksırtı iki yanında sıralı rozet çiçek motifleriyle süslenmiştir (Resim 4-5).

Resim 4: Caminin genel görünüşü

Resim 5: Cepheden süsleme detayları

Caminin batı cephesinde; girişin sağında iki, mahfil katında üç, güney cephede altta üç, mahfil katında dört, doğu cephesinde; alt katta bir, mahfil katın da iki, kuzey cephesinde ise; iki adet olmak üzere toplam onyeddi adet penceresi bulunmaktadır. Pencereleer dıştan dikdörtgen formlu ve sövelidir. Mahfil katındakiler ahşap, alt kattakiler taş sövelidir. Alt sırada güney cephede iki ve kuzey cephede bir pencerenin taş sövelerinde süsleme mevcuttur.

İç Mekân ve Süsleme: Dışarıdan bakıldığında son derece sade ve mütevazı görünümlü camide iç mekân yörede yer alan birçok camide olduğu gibi ahşap oymalar ile bezenmiştir. İç mekânda süslemelerin yer aldığı ana bölümler;

Mihrap

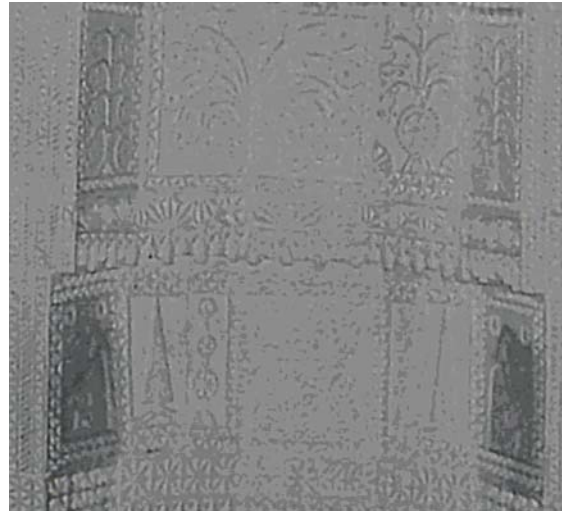
Minber

Vaiz kürsüsü

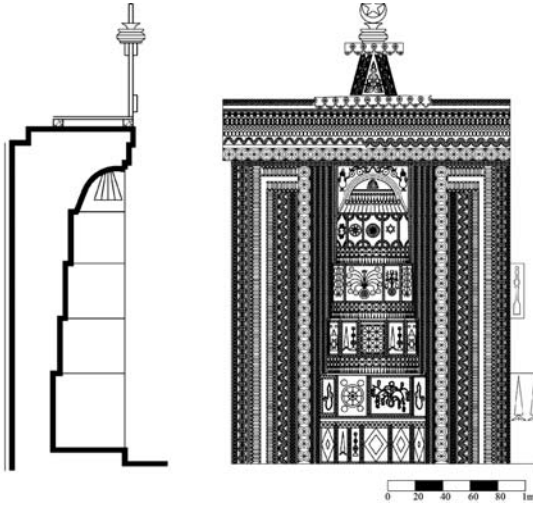
Tavan göbeği

Mahfil balkonun korkulukları ve sütunlarıdır.

Mihrap: Mihrap düzgün kesme taştan yapılmıştır. 6 kademeli nişini çevreleyen bordürler geometrik zencerek ve uzayıp giden “S” motifleri ile süslenmiş olup nişlerde ise alttan yukarıya doğru geometrik motifler, dikdörtgen panolarda vazoda çiçek, selvi ağacı, hayat ağacı, rozet çiçek motiflerine yer verilmiştir (Sümerkan, Okman, 2000 s:31), (Demir, 2004)

Resim 6: Mihrap

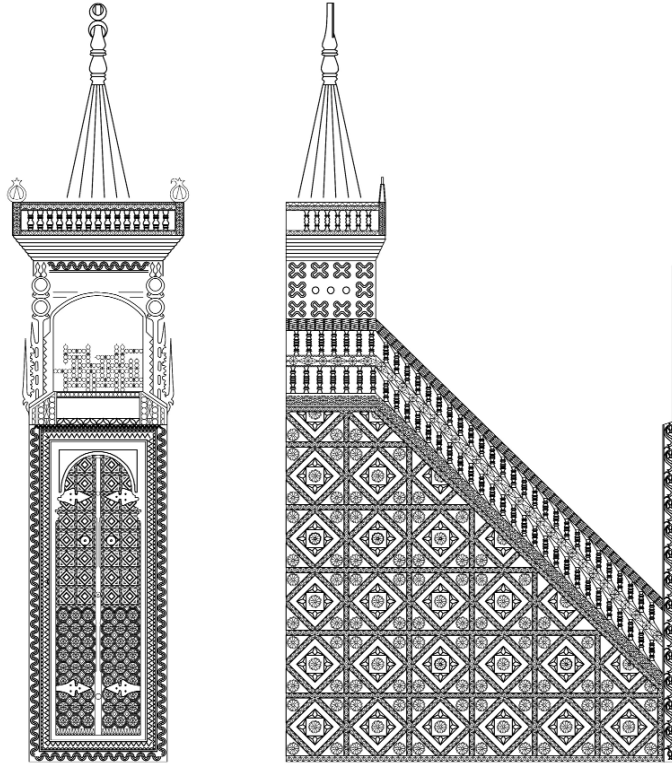

Şekil 3: Mihrap

Minber: Minber tümüyle ahşap işçiliktir. Her iki aynalıği değişik şekilde işlenmiş geometrik ve bitkisel bezemelidir. Sol aynalıği kare şeklinde panolara ayrılarak içleri iç içe yerleştirilmiş diyagonal kare çerçeveler ve rozet çiçekleriyle süslüdür. Minberin sağ aynalıği ise yine kare şeklinde panolara ayrılarak içleri oyma şeklinde yapılmış rozet çiçekleri ve ince kanallar ile süslüdür.

Resim 6. Minber

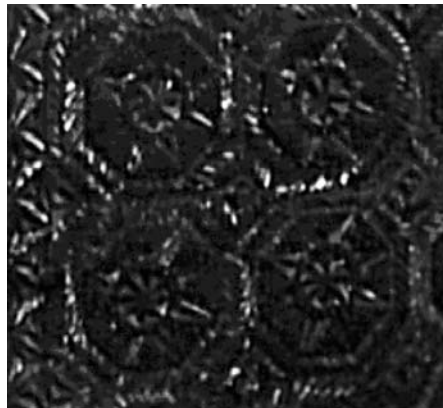

Şekil 4: Minber

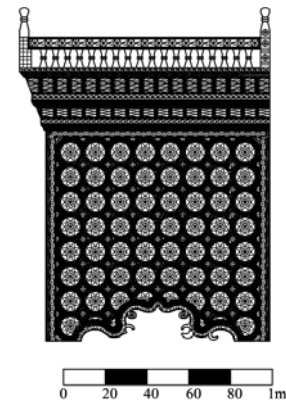
Minberin kapı çevresinde iki sıra süsleme yer alır. Dıştaki bantta uzayıp giden “S” kabartmalar, içteki bantta da üçgen motifli süslemeler yapılmıştır. İki kanatlı minber kapısı altta sekiz sıra, vaiz kürsüsünde olduğu gibi sekizgen motifler içinde rozet çiçekleri, üstte sekiz sıra minberin sol yanındakine benzer, kare panolar içinde diyagonal çerçeve kabartmalarıyla süslenmiştir. Söveleri ince geometrik

işlemeli olup üst kısımda yuvarlak bir kemerle son bulur. Taç kısmında ise geometrik motifli kafes uygulaması görülür.

Vaiz Kürsüsü: İç mekânda güneydoğu köşede yer alan ahşap vaiz kürsüsü de süsleme bakımından çok zengindir. Kürsünün yan yüzeyleri tümüyle sekizgen geometrik motiflerin içine yerleştirilmiş rozet çiçek kabartmaları ile bezenmiştir.

Resim 7: Vaiz kürsüsü

Şekil 5: Vaiz kürsüsü

Tavan Göbeği: İç mekânı örten düz ahşap tavanın ortasında tavanın içine kademeli olarak giren göbek kısmı oturtulmuştur. Bu göbek kısmı iç içe diyagonal şekilde yerleştirilmiş geometrik desenli üç kareden oluşur (Sümerkan, Okman, 2000, s:32).

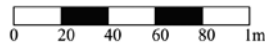
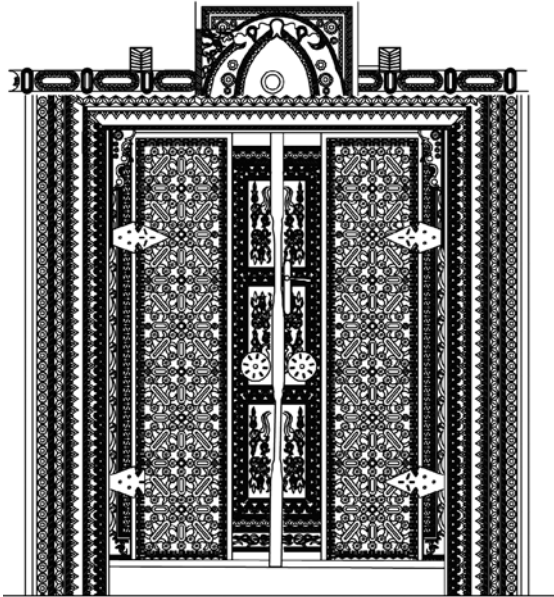

Resim 8: Tavan göbeği

Ahşap camilerde süslemenin en yoğun olduğu yapı elemanlarından biri de giriş kapılarıdır. Genelde çift kanatlı olan ahşap giriş kapıları birçok camide el oyması değişik motifler ile süslenmiştir. Taşçılar Köyü Cami'nin kapısı da ahşap el oyması kapıların güzel örneklerinden biridir.

Giriş Kapısı: Kapı söveleri ve kanatları

tümüyle ahşaptan yapılmıştır. Söveler içe doğru kademelendirilmiş dört sıra bordürden oluşur. En dışta rozet çiçekli bir bordür, onun yanında iki sıra üçgen motifleri işlenmiş bir bordür ve iç kenarda ise uzayıp giden "S" şekilleriyle bezenmiş bordürlerdir. Kapı kanatları, geometrik sekizgen motifler içinde ve çevresinde rozet çiçek motifleriyle süslenmiştir.

Resim 9: Giriş Kapısı

MEDRESE BİNASI

Şekil 10: Medrese binası

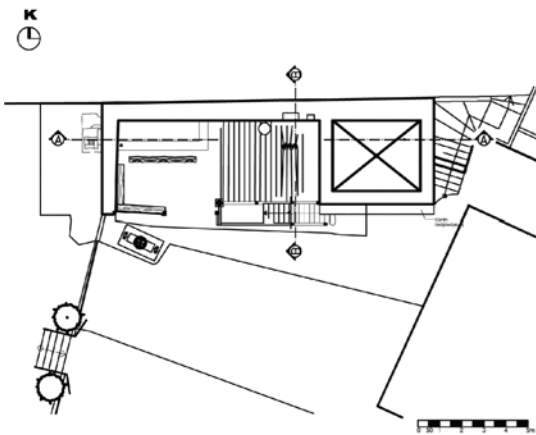
Medrese, caminin yer aldığı avlunun kuzeyinde yer almakta olup dikdörtgen planlı, iki katlı bir yapıdır. Zemin kat moloz taş duvarlı olup duvar

kalınlığı kuzey duvarında 85-89 cm, doğu ve batı cephelerinde 62-70cm dir.

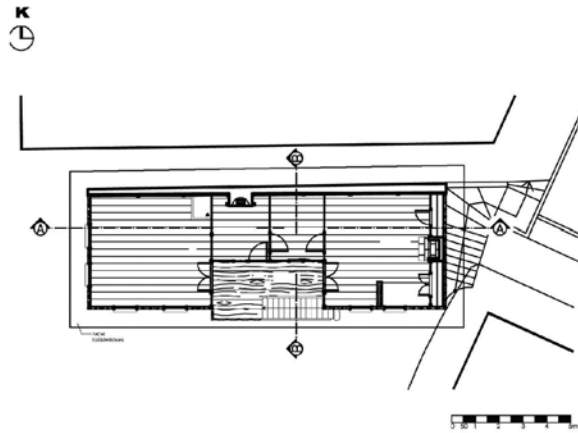
Zemin katta kuzeybatı köşede abdest alma yeri vardır. Restorasyonda bu bölüm yenilenmiş ve ortadaki açık alan ahşap elemanlar ile bölünerek kapalı bir mekân oluşturulmuştur.

Üst kata dışarıdan ahşap bir merdivenle ulaşılır. Ortada açık bir sofa sofanın iki yanında iki oda ve ortada biri ocaklı diğeri kuzeydoğudaki odadan da geçilen iki küçük oda yer alır. Kuzeydoğuya bakan odada bir ocak ve onun iki yanında dolaplar vardır. Duvarlar *gözdolma* tekniği ile yapılmıştır. Kuzeybatı köşede yer alan oda güneye ve batıya bakan ikişer pencere ile aydınlanırken, kuzeydoğu köşede yer alan odanın güneye bakan iki penceresi vardır.

İç mekân sade olup sadece sofaya açılan küçük odanın kapısı ahşap oymalar ile süslenmiştir.

Şekil 6: Zemin Kat Planı

Üst Kat Planı

Resim 11: Medrese giriş kapısı

Medresenin tek kanatlı, kemerli ahşap kapısı da ahşap el oymaları ile süslenmiştir. Kapı kanadının alt bölümü büyük bir dikdörtgen pano içinde örgü kabartmalarla, üstte kemerli bölümde ise yine örgü motifli bir bant ile çevrelenmiş ortada vazoda çiçek ve iki yanda mühr-i Süleyman motifleri ile bezenmiştir.

CAMI RESTORASYONU

Eski eserlerin korunmasında temel hedef bu eserlerin sürekli periyodik bakımlarının yapılarak büyük restorasyon müdahalelerine gerek kalmadan korunmasını sağlamaktır. Ancak çeşitli nedenlerle

ciddi bozulma ve yıkımların gerçekleştiği durumlarda eserin restorasyonu gündeme gelmektedir. Yapının mevcut durumu, tarihi geçmişi vb. birçok etken yapılacak müdahale türlerini belirlemektedir. Tarihi yapıların restorasyonu kapsamında yapılan müdahaleler çok çeşitli olmakla birlikte bunlar genel olarak altı grupta toplanmaktadır.

Sağlamaştırma,

Bütünleme,

Yenileme,

Yeniden yapma (Rekonstrüksiyon),

Temizleme,

Taşıma, tekniklerinden yararlanılır. Bir anıtın

Tablo 1. Taşklar Köyü Camiinde onarım tekniklerine bağlı olarak yapılan imalat türleri

ONARIM TEKNİĞİ	İMALAT TÜRÜ
Sağlamaştırma	<ul style="list-style-type: none">• Beden duvarlarında, döşemelerde ahşap taşıyıcı dikme ve kirişlerin sağlamaştırılması• Çatı konstrüksiyonunun sağlamaştırılması• Taş duvarlarda sağlamaştırma
Yenileme	<ul style="list-style-type: none">• Cami ve medresenin dış beden duvarlarının boğaz geçme ahşap kaplamalarının sökülerek orijinaline göre yenilenmesi• Tavan kaplamasının (ana mekân-mahfil) onarımı• Döşeme kaplamasının (ana mekân-mahfil) onarımı• Saçak altı kaplamaların onarımı• Çatı konstrüksiyonunun onarımı• Cami ve medresenin ahşap pencere ve kapı doğramalarının orijinali doğrultusunda yenilenmesi• Medrese girişi açık eyvan kısmının şebekeli ahşap korkuluklarının mevcutları korunup eksik olanlar orijinaline göre tamamlanması.• Sıva ve badana yapılması

	<ul style="list-style-type: none"> • Medresenin eyvan bölümündeki şebekeli ahşap korkulukların sağlamlarının korunup eksiklerinin tamamlanması • Medresedeki ahşap dolap ve kapaklarının onarılması • Medresenin taşıyıcı ahşap kiriş, dikme ve payandalarının çürümüş olanlarının orijinali doğrultusunda yenilenmesi.
Temizleme	<ul style="list-style-type: none"> • Cami, medrese ve minarede taş söve, kemer, ve taş yüzeylerde raspa yapılması. • Medrese ve bahçe duvarlarında sıfır derz yapılması. • Sıvalı ve badanalı yüzeylerde raspa yapılması • Ahşabın boyadan arındırılması • Lambri kaplamaların sökülmesi (tavan-duvarda) • Radyatörlerin sökülmesi • Cami mahfil katına çıkan sonradan yapılan beton merdiven, kaldırılarak orijinal ahşap merdiven yapılması. • Mevcudunda kurşun olan çatı örtüsünün değiştirilerek alaturka kiremit ile kaplanması • Medreseye sonradan yapılan betonarme ekin kaldırılması

restorasyonu için yukarıda sıralanan tekniklerden birkaçı bir arada uygulanır (Ahunbay, 1996 s:90), (Kuban, 2000 s:116), (Olgun, 1992)

Bu çalışmada ele alınan Trabzon ili, Dernekpazarı Taşçılar köyü camii ve müştemilatının onarımında kullanılan teknikler genel olarak sağlamlaştırma, yenileme ve temizleme olmak üzere üç ana grupta toplanabilir (Tablo 1).

1.Sağlamlaştırma

Ahşap cami onarımlarında sağlamlaştırma başlığı altında yapılan imalatlar genel anlamda iki grupta toplanır. Birincisi ahşap malzemenin ve ahşap taşıyıcı sistemin sağlamlaştırılması diğeri taş malzemenin sağlamlaştırılması.

Ahşap iskeletli yapıların onarımında ilkönce taşıyıcı sistem ve bağlantı noktalarının sağlam olup olmadığı araştırılmalıdır. Değişmesi ya da takviye edilmesi gereken elemanlar tespit edildikten sonra yapılacak müdahale belirlenmelidir.

Doğu Karadeniz Bölgesinin ahşap yapılarında bodrum ve zemin katlarda yer alan taş duvarlar hem ahşap elemanları nemden korur, hem de taşıyıcı özellikleri vardır. Genellikle moloz bazen yonu taşından yapılmış olan bu duvarlardaki taşlar zaman içinde su ve hava gibi çevresel faktörler, bitki kökleri vb sebeplerle zarar görmektedir. Taş duvar

dokusunda zarar görmüş bölümlerde çürütme yapılarak bozulan taşlar yerinden alınır ve mevcut taş doku ile uyumlu yeni taş yerine konur.

2.Yenileme

Tarihi ahşap yapılar genellikle sert ve uzun ömürlü ahşaplardan yapılmış olmalarına karşın zaman içinde nem vb çevresel faktörler ya da hatalı kullanım sırasında ortaya çıkan etkenler sebebiyle çürümekte veya farklı deformasyonlara uğramaktadır. Yapıda gerek taşıyıcı gerek kaplama malzemesi olarak kullanılmış ve bu tip bozulmalara uğramış elemanlar onarım sırasında yenilenmektedir. Yenileme sırasında kullanılan malzemenin doğru seçimi de önemli bir konudur. Ahşap yapı onarımlarında kullanılacak ahşap malzeme imalattan önce kuru ya da ortam rutubetinde saklanmalıdır. Aksi takdirde ahşabın çalışması sonucu oluşan boyutsal değişimler de yan yana gelmiş parçalar arasında boşluklara, yapı elemanlarının şekil değiştirmesi gibi kusurlara neden olur. (URL.1), (Günay,2007s:19-22) Ahşap malzemenin sağlamlaştırılması sırasında yapılacak diğeri bir uygulama ahşap malzemenin emprenye edilerek böcek ve mantara karşı korunmasıdır. (URL1), (Günay, 2007 s:54-57)

3.Temizleme

Temizleme en genel anlamıyla anıtların ve kentsel sitlerin bütünlüğü bozan, estetik değer taşımayan sonradan yapılmış eklerden arındırılmasıdır. Restorasyon sırasında tarihi yapılara sonradan yapılmış olan niteliksiz eklentiler onarım sırasında kaldırılmakta ve gerek iç gerekse dış mekânda günümüz malzemeleri ile yapılmış olan imalatlar sökülerek eserin aslına uygun orijinal malzemelerden yenileri yapılmaktadır. Ayrıca sonradan açılan ya da kapatılan pencere ya da kapılar da orijinal kullanımlarına dönüştürülmektedir.

Anıtların restorasyonu sırasında, iç ve dış mekânlarda çeşitli sıva, boya tabakaları ile karşılaşılır. Tarihi binaların cephelerinin ve iç mekândaki mimari öğelerin temizliği, dikkatli yapılması gereken bir işlemdir; özensiz yapıldığında yüzeye zarar verir, bozulmayı hızlandırır. Örneğin taş yüzeylerin temizliği için tel fırça, zımpara kâğıdı veya spiral gibi aşındırıcılar kullanılarak yüzeyler zedelenmektedir. Cephe ve iç mekândaki mimari öğelerin temizliğinin hangi teknikle yapılmasının uygun olduğuna karar verilebilmesi için önce cepheyi oluşturan malzemenin türü, kir tabakasının niteliği,

yüzey bozulmaları ve yapının bulunduğu ortamın özellikleri incelenmelidir. Bu araştırmalar koruma kimyacıları tarafından yürütülür. İstanbul'da Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Konservasyon ve Restorasyon Merkez Laboratuvarı uzmanları bu konuda bilimsel araştırma ve uygulamalar yapmaktadırlar. Denetimsiz uygulamalarda, hem ilk taşçı ustanın taşı işlerken yüzeyde bıraktığı özgün izler, hem de taşın zamanla kazanmış olduğu patina yok edilmekte eseri atmosferik ortamda korumasız bırakılmaktadır. (URL.1), (Ahunbay,1996 s:100)

DERNEKPAZARI TAŞÇILAR KÖYÜ CAMİ VE MEDRESESİ RESTORASYONU KAPSAMINDA YAPILAN MÜDAHALELER

Dernekpazarı Taşçılar Cami onarımında da ahşap çatı konstrüksiyonu elden geçirilerek özellikle çürüyen dikme, aşık, mertek, kaplama tahtaları gibi ahşap elemanlardan çürüyenler yenilenerek çatı örtüsü tümüyle değiştirilmiştir. Onarım öncesi çatısı kurşun ile kaplı olan Dernekpazarı Taşçılar köyü caminin çatı örtüsü de onarımdan sonra kiremit ile değiştirilmiştir (Resim 12).

Resim 12: Çatının onarılacak hali, kiremit ile kaplanması

Dernekpazarı-Taşçılar köyü camiinde dış duvarların üst boğaz geçme ahşap kaplamaları sökülerek orijinaline göre yenilenmiştir (Şekil 13-14).

Resim 13: Boğaz geçme duvarların bozuk olan bölümlerinin onarım ve yenilenmesi

Resim 14 Onarım öncesi ve sonrası duvarlar

Resim 15: Medrese binasının duvarlarının onarımı

Mevcut ahşap kirişli döşeme sökülerek yerine beton yüzey üzerine kadronlu ahşap döşeme yapılmış ve mahfil katının tavan ve döşemesinde de çürüyen kirişler yenilenecek döşeme onarılmıştır tır. (Resim 16)

Resim 16: Mahfil tavan ve döşemesinin onarım-yenilenmesi

Camide ahşap pencere doğramaları aslına uygun olarak (pervazlı klasik ya da giyotin pencere olarak) yenilenmiştir.(Resim 17)

Resim 17: Pencere doğramalarının yenilenmesi

Dernekpazarı-Taşçılar köyü camiinin yağlı boya ile boyanmış olan taş mihrabı itinalı boya raspası yapılarak temizlenmiş ve iç mekanda sonradan yapılan lambri ve radyatörler sökülerek orijinal haline dönüştürülmüştür. Yine aynı camide mahfil katına çıkan sonradan betonarme yapılan merdiven ahşap merdivene dönüştürülerek yenilenmiştir (Resim 18-19).

Resim 18. Mihrapta itinalı yağlıboya raspası

Resim 19: İ mekânda lambri ve kalorifer peteklerinin sökülmesi

Tarihi yapılar yakın çevreleriyle birlikte değer kazanmaktadır. Bu amaçla onarımlar sırasında eserin evre düzenlemesinin yapılması ve bu kapsamda nem problemini çözmek adına drenaj çalışmalarının kusursuz bir şekilde tamamlanması da önemlidir. (Resim 20)

Resim 20: evre düzenlemesinin yapımı

Resim 21: Trabzon-Dernekpazarı Taşçılar köyü camii onarım öncesi ve sonrası

DEĞERLENDİRME

Dernekpazarı Taşçılar köyü cami ve medresesinin restorasyonunda genel olarak sağlama, yenileme ve temizleme ana başlıkları altında ele alınan uygulamalarda; malzeme ve yapım tekniğinde bağlamında orijinal malzeme ve tekniklerin uygulanmış olması, medreseye sonradan yapılan betonarme eklentinin kaldırılması, caminin mahfil katına çıkan betonarme merdivenin kaldırılarak orijinaline uygun olarak ahşap malzemeden yapılması, harim kısmındaki lambri kaplamaların ve kalorifer peteklerinin sökülmesi, taş mihrap, taş söve ve kemerlerdeki boyaların temizlenmesi eserin orijinalinin korunmasına katkı sağlaması bağlamında olumlu müdahaleler olarak değerlendirilebilir.

Ayrıca restorasyon sırasında çatıların yenilenmesi ve hem cami hem de medrese yapılarının çevresinde drenaj yapılması ileriye yönelik olarak yapıların yağmur ve zeminden gelecek neme karşı korunmasını sağlamaları ve bu sayede yapılan müdahalelerin ömrünün uzamasına katkı sağlamaları açısından önemlidir.

SONUÇ

Ahşap malzemenin en büyük düşmanı nemdir. Çünkü nem ahşabı yumuşatarak zararlı organizmaların oluşmasına ortam hazırlar. Nemli ortamlardaki ahşap malzemede bakteri, mantar oluşumuna bağlı çürümeler, renk değişiklikleri vb. görülebilir. Bu yüzden ahşabı nemden korumak gerekir.

Doğu Karadeniz Bölgesinin nemli iklimi ahşap malzemenin ve yapının tahribatına neden olabilmektedir. Bu yüzden yapıların yağmur suyundan korunması ve zemin neminden etkilenmemesi için çatıların sağlam olması ve zeminden gelecek neme karşın drenaj önleminin alınması gerekir. Restorasyon sırasında doğru malzeme seçimi ve doğru detaylandırma da çok önemlidir. Uygulama sırasındaki işçilik hataları da en aza indirilmelidir.

Doğru bir restorasyon, ön araştırmalardan laboratuvar analizlerine kadar restorasyon eğitimi almış mimar, malzeme kimyacısı, inşaat mühendisi, sanat tarihçisi, jeolog, biyolog gibi uzmanlar gurubunca yapılması gereken, uzun zaman, bilimsel araştırma ve özveri gerektiren bir malzeme çalışması

ile mümkündür (Tunçoku, 2004). Ahşap yapıların korunması ve onarımı için gerekli uygun ağaçların sağlanabilmesi için yedek orman alanlarının oluşturulması ve mevcut orman korularının korunması desteklenmelidir. (URL.2) Yangın da ahşap malzeme için büyük bir tehlikedir. Bu sebeple yangına sebebiyet verecek faktörlerin giderilmesi önemlidir.

Bu bağlamda bakım ve onarımlarda yukarıda sıralanan tekniklerin doğru uygulanması, doğru malzeme seçimi ve yapım tekniklerinde orijinaline sadık kalınması önemlidir. Tarihi ahşap yapıların ve kültürel anlamlarının korunması için sürekli izleme ve bakım etkinliğini kapsayan tutarlı bir strateji izlenmesi gereklidir.

KAYNAKLAR

Ahunbay, Z.(1996). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*,Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Demir, N.(2004). Trabzon ve Yöresinde Ahşap Camiler, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi (Gazi Üniversitesi), Bahar 2004, Sayı. 29, 168-188.

Günay, R. (2007). *Geleneksel Ahşap Yapılar Sorunları ve Çözüm Yolları*, Birsen Yayınevi.

Kuban,D. (2000). *Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu*, YEM Yayınları.

Olgun, N.(1992). İstanbul Beşiktaş Şeyh Zafir Türbesi, Kitaplığı Ve Çeşmesi Restorasyonu, X.Vakıf Haftası Kitabı, Ankara, 333-335.

Sümerkan, M.R., Okman, İ. (2000). *Kültür Varlıklarıyla Trabzon*, Cilt 1, T.C. Trabzon Valiliği Kültür Müdürlüğü Yayınları: 10.

Tuncoku S. S. (2004). Günümüzde Koruma/Restorasyon Çıkmazı – Problems of Conservation/Restoration Today, Mimarlık Dergisi, Mimarlar Odası – Journal of The Chamber of Architects / January - February / 315, 56-59.

Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü, “Trabzon Denekpazarı Taşçılar Köyü Camii ve Müştemilatı 2006 Yılı Onarımı” işine ait mahal listesi

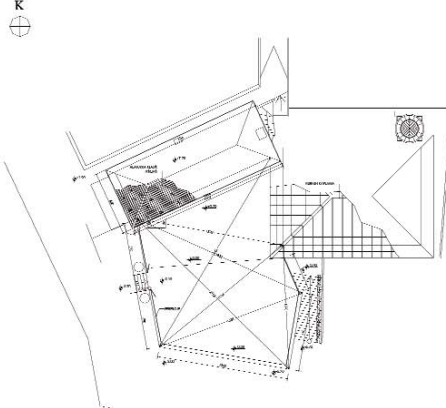
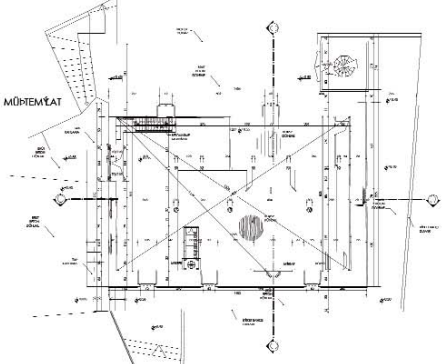
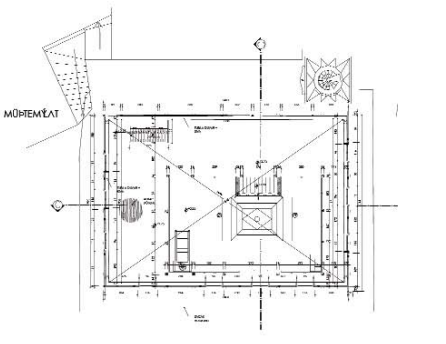
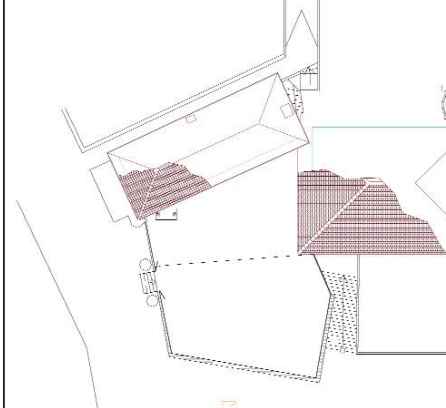
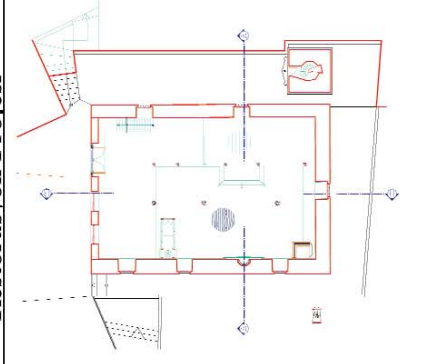
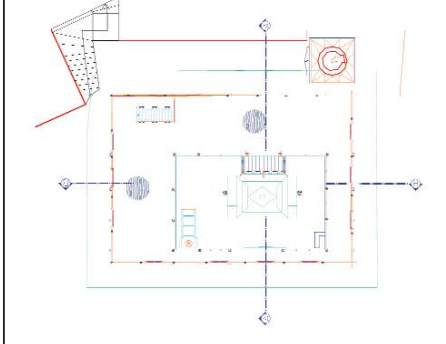
URL.1 http://www.lentomimarlik.com/tm_restorasyon_teknikleri.asp 19.12.2009

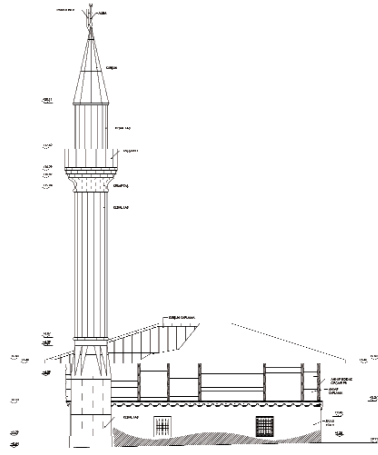
URL.2 http://ahsapkarkas.ahsapkarkas.com/Icerik/icomos_ahsap_tarihi_yapilarin_korunmasi_icin_ilkeler.aspx) 19.12.2009

Ekim 1999’da Mexico’da yapılan ICOMOS 12. Genel Kurulunda kabul edilen “Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler”

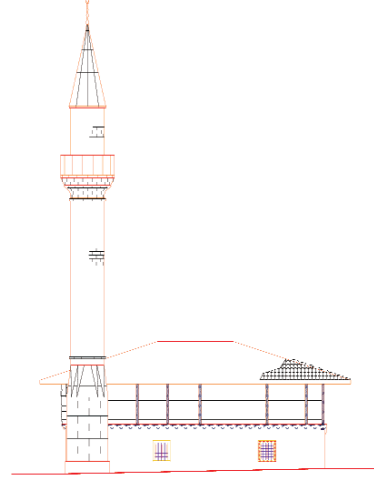
NOT: Onarımlara ilişkin fotoğraflar ve cami ve medresenin rölöve ve restorasyon projeleri Trabzon Vakıflar Bölge Müdürlüğü Arşivinden alınmıştır.

Ek:Tablo:Rölöve –Restorasyon Projeleri

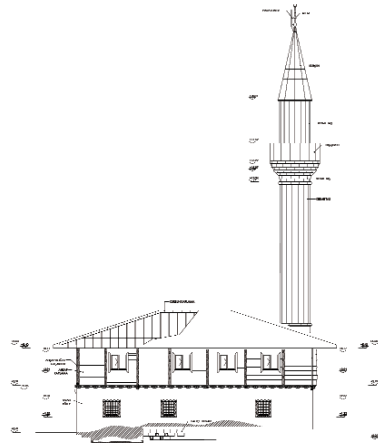
Trabzon Dernekpazarı Taşçılar Köyü Cami ve Medresesi	
Rölöve Projesi	<div style="text-align: center;"> <p>Vaziyet Planı</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Zemin Kat Planı</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Mahfil Katı Planı</p> </div>
Restorasyon Projesi	<div style="text-align: center;"> <p>Vaziyet Planı</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Zemin Kat Planı</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Mahfil Katı Planı</p> </div>

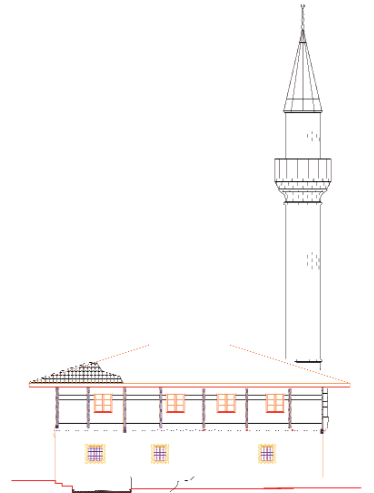
Kuzey Cephesi

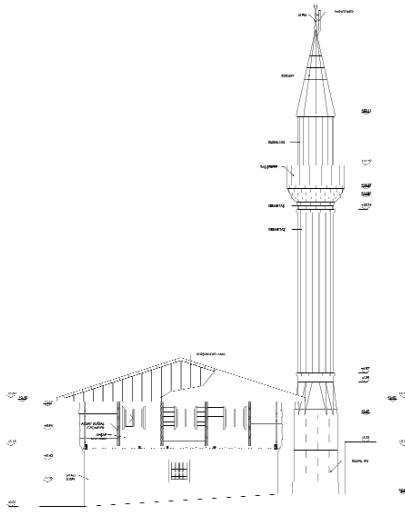
Kuzey Cephesi

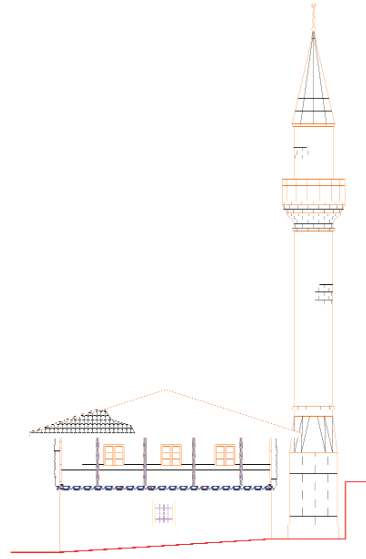
Güney Cephesi

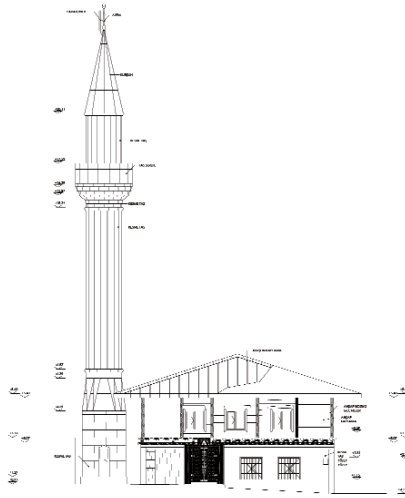
Güney Cephesi

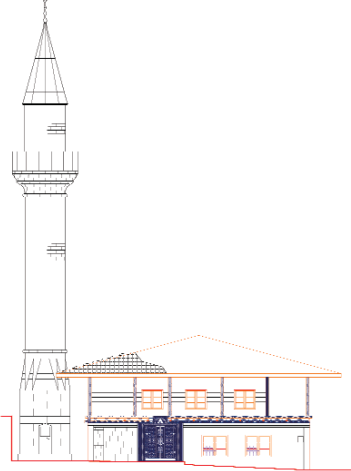
Doğu Cephesi

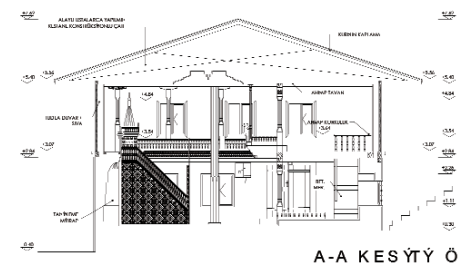
Doğu Cephesi

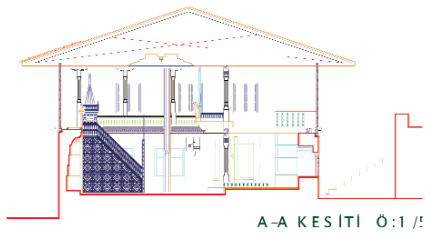
Batı Cephesi

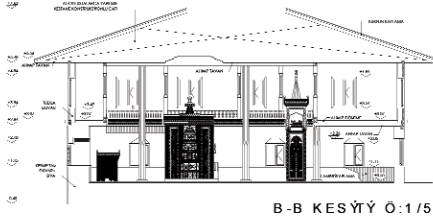
Batı Cephesi

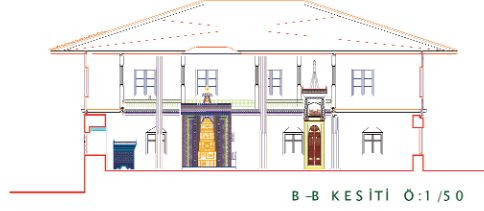
Kesit A-A

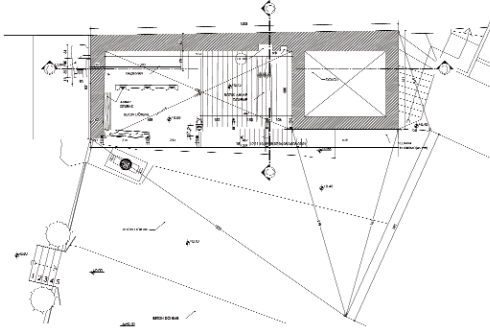
Kesit A-A

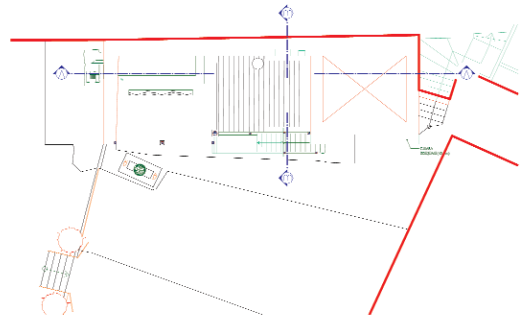
B-B KESİTİ Ö:1/5

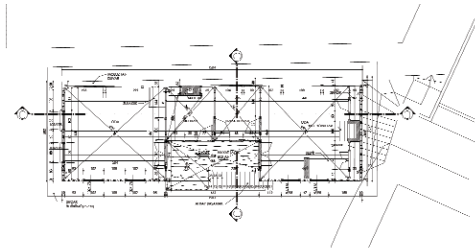
B-B KESİTİ Ö:1/50

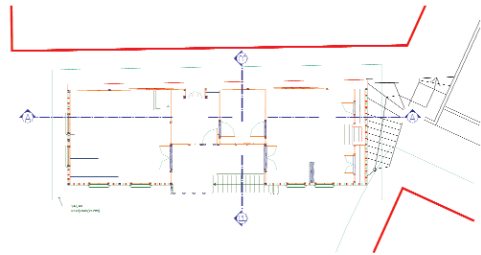
Medrese Zemin Zat Planı

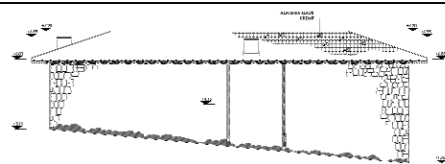
Medrese Zemin Zat Planı

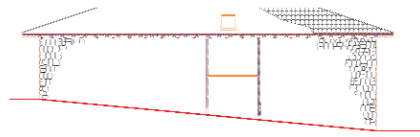
Medrese Üst Zat Planı

Medrese Üst Zat Planı

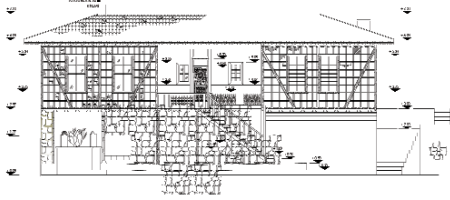
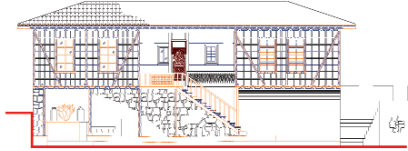
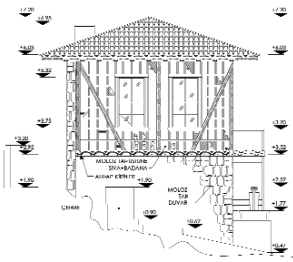
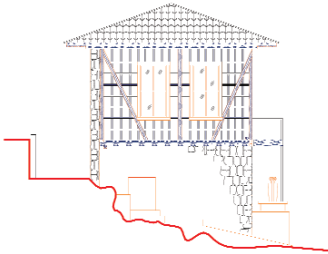
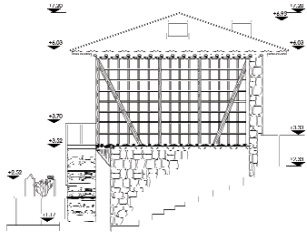
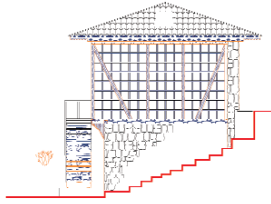
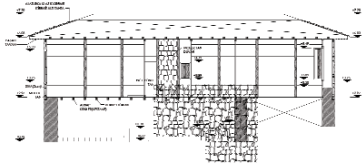
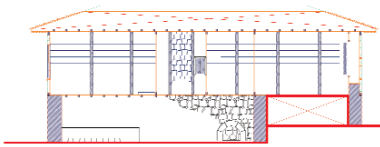

Kuzey Cephesi

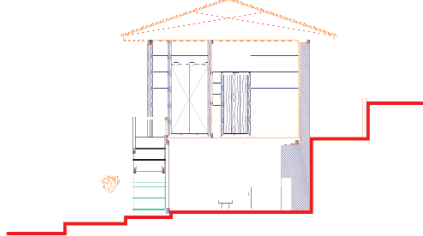
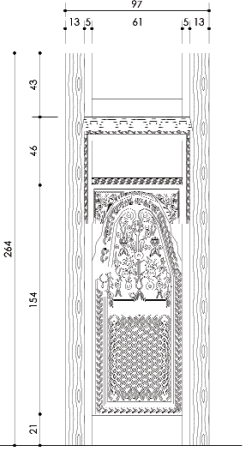
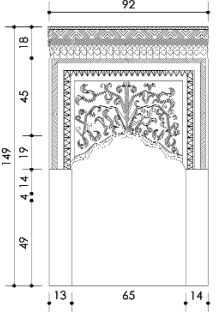
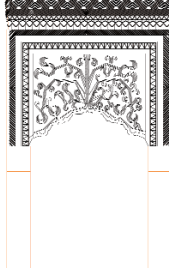
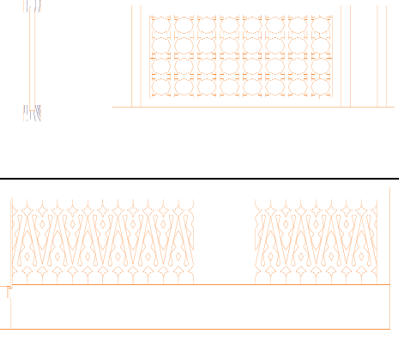

Kuzey Cephesi

 <p>Güney Cephesi</p>	 <p>Güney Cephesi</p>
 <p>Batı Cephesi</p>	 <p>Batı Cephesi</p>
 <p>Doğu cephesi</p>	 <p>Doğu cephesi</p>
 <p>Kesit A-A</p>	 <p>Kesit A-A</p>

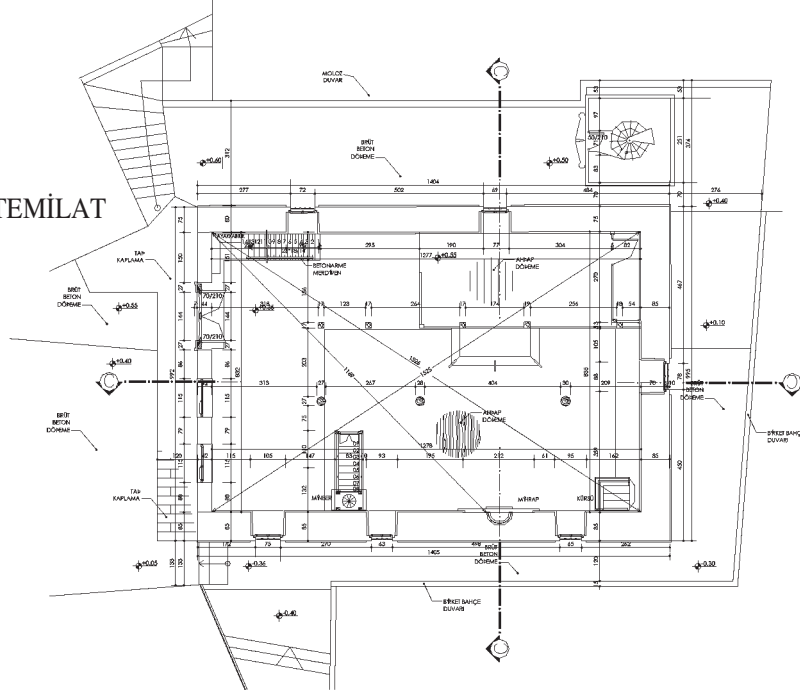

	 <p>Kesit B-B</p>	 <p>Kesit B-B</p>
<p>Medrese Giriş Kapısı</p>	 <p>264 154 21 97 13,5 61 5,13</p>	
<p>Ocak</p>	 <p>149 49 13 65 14 18 45 4,14 17</p>	
<p>Korkuluklar</p>	 <p>70 57 8 86 10,9 7 53 236 190 8</p>	

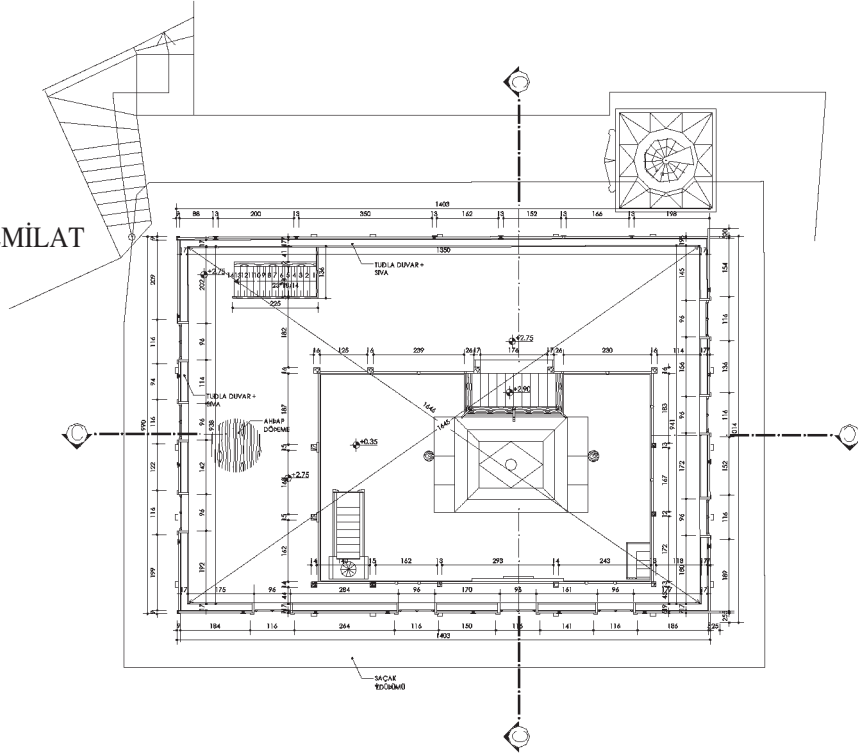

CAMI

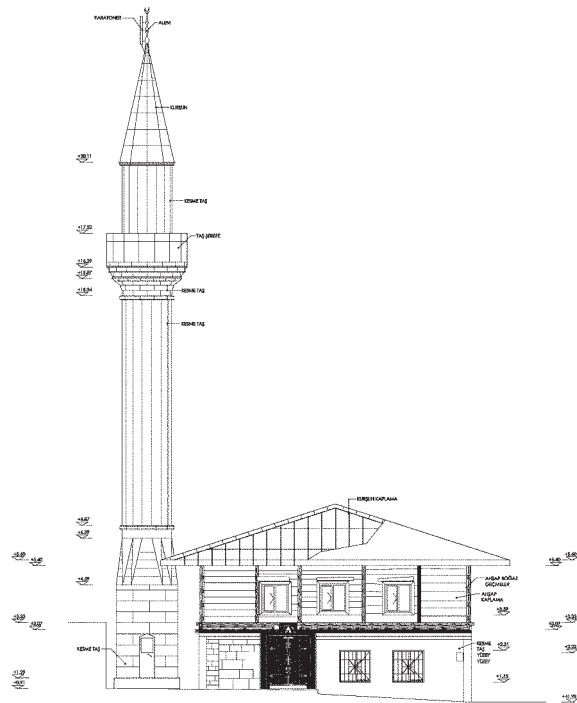
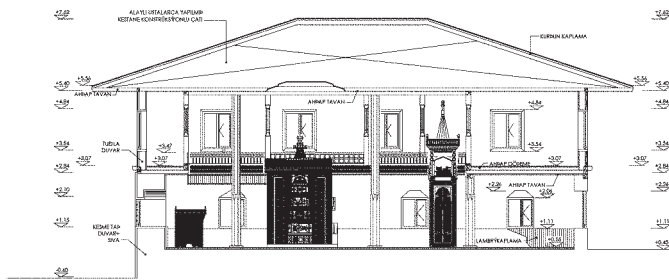
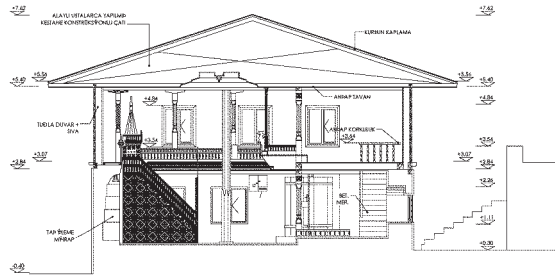
MÜŞTEMİLÂT

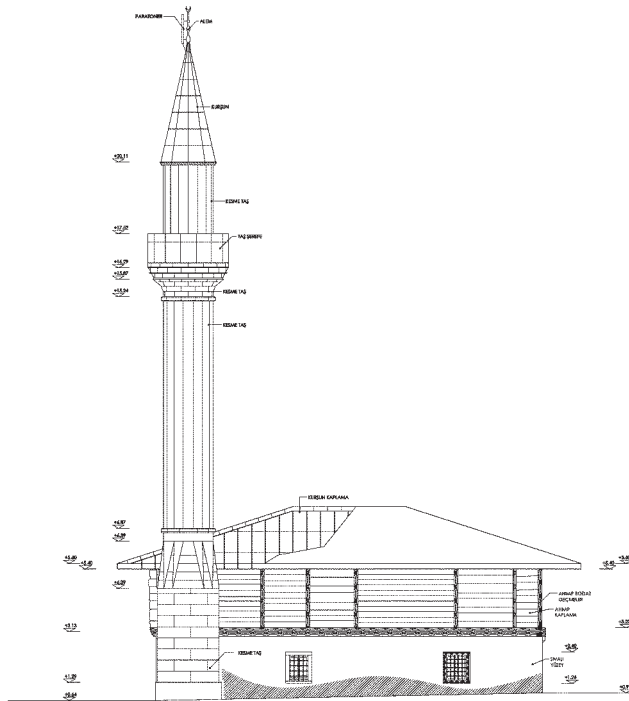
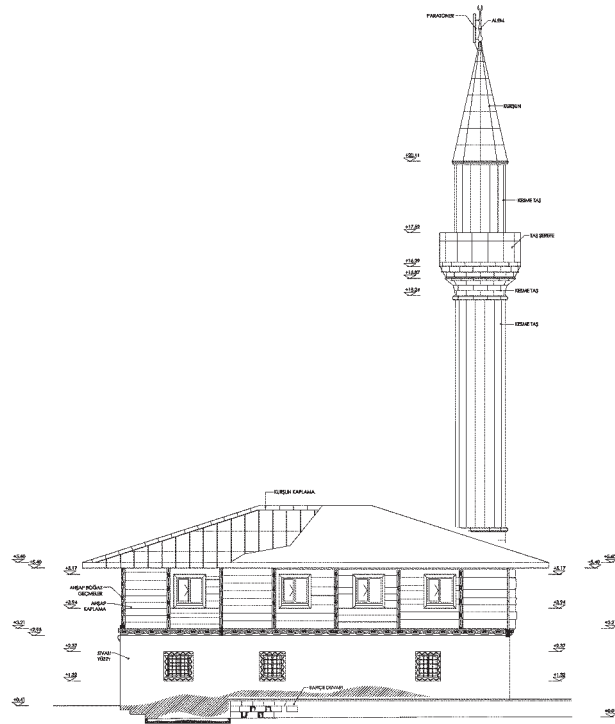

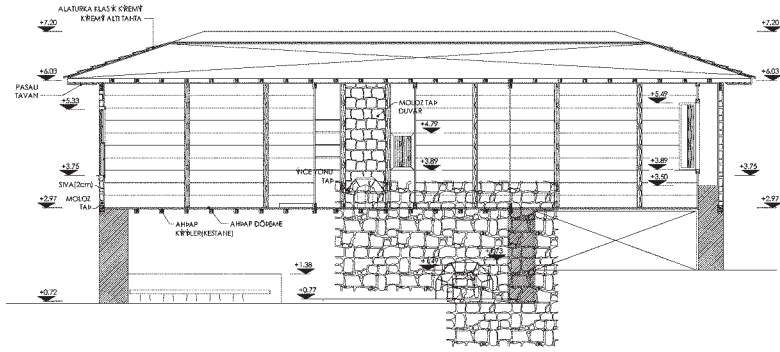
MÜŞTEMİLÂT

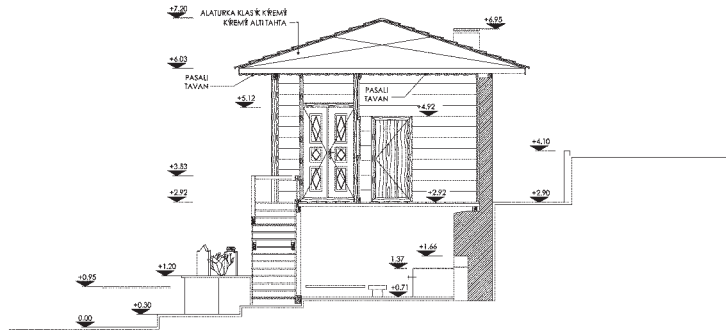
MAHFİL KATI PLANI Ö: 1/50

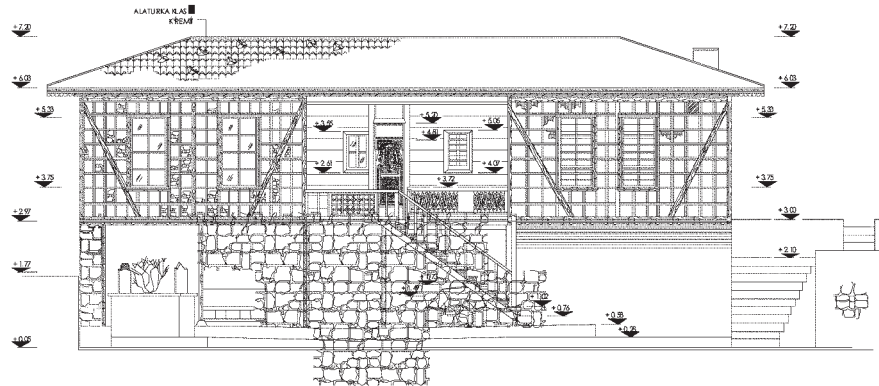

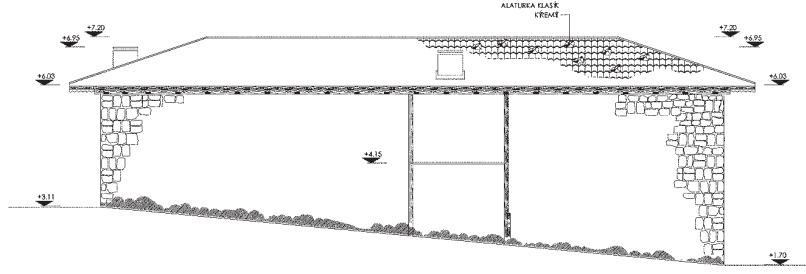
A-A KESİTİ Ö: 1/50

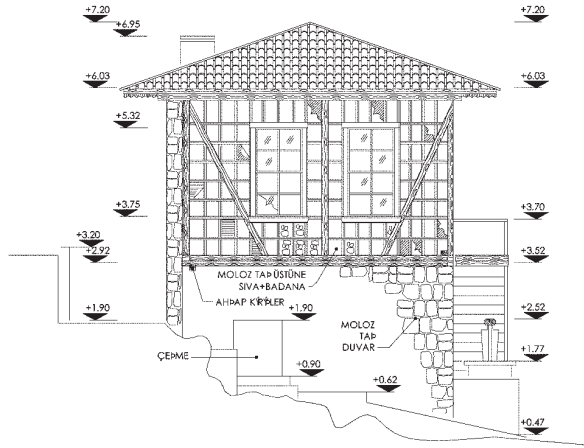
B-B KESİTİ Ö: 1/50

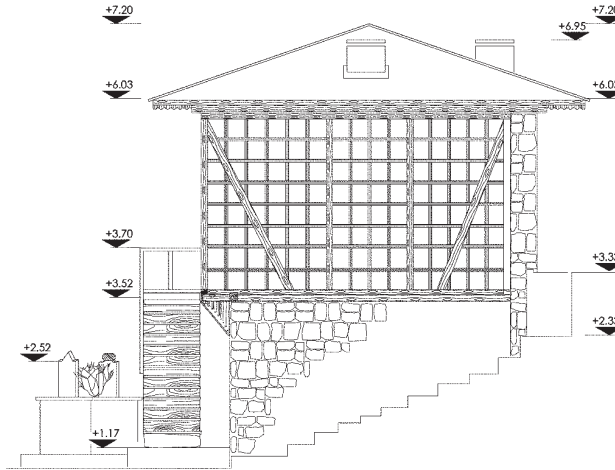
GÜNEY CEPHE GÖRÜNTÜSÜ Ö: 1/50

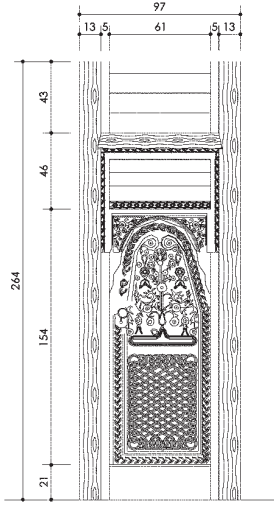
KUZEY CEPHE GÖRÜNÜŞÜ Ö: 1/50

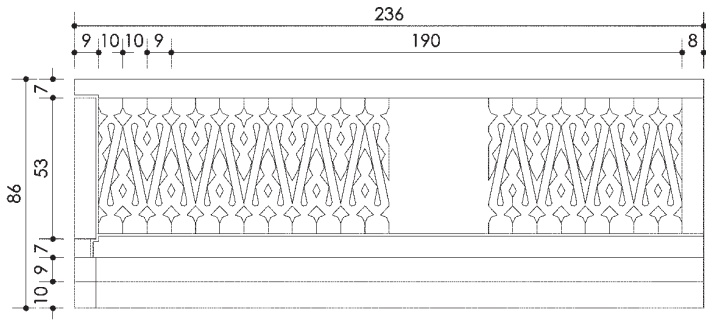
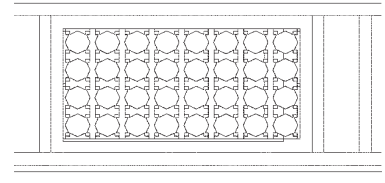
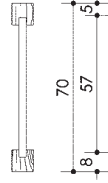
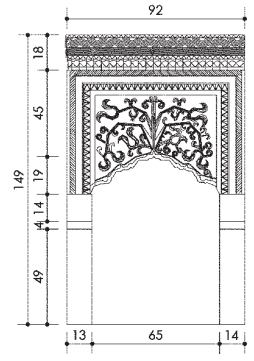
KUZEY CEPHE GÖRÜNÜŞÜ Ö: 1/50

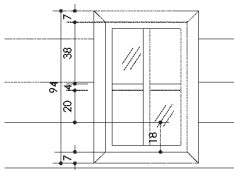
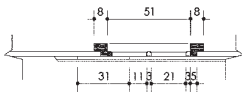
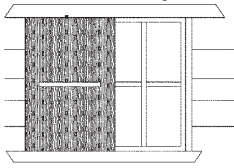
DOĞU CEPHE GÖRÜNÜŞÜ Ö: 1/50

KAPI DETAYI (HAYAT BÖLÜMÜ) Ö. 1/20

PENCERE İÇ GÖRÜNÜŞÜ

PENCERE ÖN GÖRÜNÜŞÜ

